

дъното на душата си. В строежите си е бил голям новатор. Във всички свои творения той е прокарвал нови разбирания и форми. Всичко, що в живота си е видял по занаята, е попивал като сунгер до дъно и го е прилагал практически така, както го е разбирал и схващал.

След Освобождението българското правителство почнало да строи първокласна държавна болница в Търново под мястото на сегашната държавна болница. Старият майстор Колю Фичето предупредил новата техническа власт, състояща се от чужденци — бивши австрийски пионерни подофицери, че избраното място не е за строеж и не бива там да се строи болница. Майсторът, като стар и полуграмотен, не бил послушан. Почнали да строят. Тъй като строителното място било неравно, за подравнение на строежа започнали с каменни сводове (кивгири). Завалели пролетните дъждове, почвата се подхлъзнала, кивгирите се полукали и придвижили. Строежът на болницата спрял. Направените обаче сводове и до днес стоят заровени в бълдара.

Стари търновски майстори — съвременници на Никола Фичев, разправяха, че този случай, както и много други подобни са повлияли зле на нашия майстор, толкова ценен от Митхад паша и народа ни, и са скъсили дните му.

Във fotografiaта на погребението му (табл. XXXVIII,) ние виждаме единствения негов лик, тъй като приживе той не е давал да го фотографират. По тоя стегнат мъртвешки профил художникът Борис Денев изработи портрет с туш, който тук публикуваме.

Погребан е в Търново — гробището на Марно поле. На гроба му има кръст с надпис: „Тукъ почива прахъ на Колю Фичето роденъ на 1800, умря на 1881 ноември 15“ (табл. XXXVIII, 2).

Според проверени сведения, които можаме да съберем от учреждения, от съвременници майстори, особено от Иван Копката, както и от негови близки съграждани, майстор Никола Фичев е изградил следните църкви: в Търново — катедралната църква „Рождество Богородично“ (обр. 9—13), „Св. Спас“ (табл. IX, обр. 30), „Св. Марина“, „Кирил и Методий“ (обр. 23—25, табл. XIII—XIV), „Св. Константин и Елена“ (обр. 37—42, табл. XXXII—XXXV); в Горна Оряховица — „Св. Никола“; в Лясковец — „Св. Димитър“ (обр. 18), в Преображенския манастир — главното камбанарийно здание (обр. 29, табл. XVI) и малкия параклис „Св. Андрей“ (обр. 28, табл. XVII), иконостаса на старата

църква и югоизточната част на манастирските сгради срещу жп. линия (табл. XV, 2); в Дряново — църквата „Св. Никола“ (обр. 20—22, табл. VII, 2 и VIII) и няколко джамии в Търново; разрушената Солак джамия в Казанлък, в Свищов, през лятото, когато е строил грандиозния мост над р. Янтра при Бяла, е строил църквата „Св. Троица“ (табл. XVIII—XXIII). Последните му градежи са мостът на р. Осъм при Ловеч (XXXI) и новият конак в Търново (табл. XXXVI и XXXVII) — строеж преди Освободителната война.

Строил е още: Колонадния хан на Хаджи Николи на Самоводския пазар в Търново (обр. 15—18, табл. X—XII), надзиравал е строежите на известните на времето си фабрики за брашно, за спирт, за коприна и сгради за охранване на рогат добитък на Стефан Карагьозов в Търново. Строежите му са често посещавани и насърчавани от всеилния Митхад паша. Осмостранныя чешма с осем буйни шулнари (чучура) в Соколския манастир при Габрово е също негово дело (обр. 31, табл. XV, 1). От всичките си многобройни и разнообразни строежи според признанието му за шедьоври е считал Беленския мост и Свищовската съборна църква „Св. Троица“.

За нещастие много от това, което е изградил, пропадна. Част от търновския конак и ловчанския мост изгоряха, а църквите — катедралната „Св. Богородица“, „Св. Спас“ в Търново, „Св. Никола“ в Горна Оряховица и „Св. Димитър“ в Лясковец, се събориха от земетръса през 1913 г. Беленският мост отчасти бе съборен от наводнението през 1897 г. Съборени, Карагьозовите фабрики запустяха и бяха заместени с новите търновски казарми.

Родната му къща в Дряново, която се е намирала на улицата към църквата „Св. Богородица“, при градското улично регулиране бе съборена, а тая в Търново върху скалите срещу новата поща след 1881 г. бе унищожена от наследниците му. За спомен на майстора сега съществува само името на „Фичевото сокаче“, водещо от главната улица към паралелната на р. Янтра втора дълга улица.

Никола Фичев е работил от тъмно до тъмно, сам ходил по гори и карieri и сам си е избирал, белязал и определял камъни и дървета за строежите си. Той е бил извънредно смел в конструкциите си. Неговите църковни стълбове са винаги каменни, извънредно тънки: за строене на сводове е употребявал плътни ръчни тухли, сключени горе с половинка дебели. Тия му